

Ki-station Singosari produceert dit jaar drie miljoen rietjes voor lokale melkveehouders en voor export

Van stier tot koe in Oost-Java

Met twee melkkoeien en de opfok van wat jongvee heeft een melkveehouder in Oost-Java een goed inkomen. De overheid ontwikkelt fokkerijstrategieën en ki-stations met als doel de melkproductie te verhogen en daarmee de levensstandaard van een groot aantal Indonesiërs te verbeteren.

tekst **Martine Barwegen**

Indonesië produceert slechts dertig procent van zijn eigen melkconsumptie. Ook op het eiland Java, een van de vijf grootste eilanden van Indonesië, is de melkconsumptie groter dan de productie. Genetische verbetering van de melkveestapel ziet de overheid als een van de mogelijkheden om lokaal meer melk te produceren. Daarnaast moeten meer boeren de mogelijkheid hebben om melkvee te gaan houden. De overheid beheert daarom meerdere ki-stations, waarvan twee op Java.

Fh-Indonesia-stieren

Bij ki-organisatie BBIB Singosari in Oost-Java staan stieren voor de fokkerij van

zowel vlees- als melkrassen. Voor verbetering van vleesvee kan de veehouder gebruikmaken van aberdeen angus, brahman, brangus en limousin of de wat meerzijdige rassen ongole, bali- en maduravee. Voor de verbetering van melkproductie beschikt het ki-centrum over 29 zwartbonte stieren en 24 simmentalstieren. De zwartbonten zijn een mix van zelfgefokte fh-Indonesia- en uit Australië geïmporteerde stieren. In totaal staan er meer dan 100 stieren die samen zo'n veertien miljoen rietjes per jaar produceren.

Sinds de jaren zeventig importeert Java veel zwartbont melkvee uit Australië om de melkproductie op te voeren. Om-

Rodgard, één van de 29 zwartbonte stieren

dat import van levend vee erg duur is, probeert de overheid met ki sneller vooruitgang te boeken. Daarom ging BBIB Singosari eind jaren negentig gericht aan de slag.

Aan de basis van een fh-Indonesia-stier staan lokale fh-koeien, die Europeanen tot in de jaren zestig van de twintigste eeuw naar Indonesië importeerden, gekruist met een geïmporteerde zwartbonte stier. Tussen 1995 en 1998 werden 295 koeien gekruist met 42 stieren. Door fh-koeien, die door de jaren heen meer aan het Javaanse klimaat waren aangepast, te kruisen met geïmporteerde stieren, fokt BBIB Singosari stieren die beter passen in het tropische klimaat. Melkveehouders bevinden zich overigens voornamelijk in de hogere regionen in berggebieden, waar het klimaat koeler is.

Nakomelingentest

De melkveehouder is voor de fokkerij en zijn melkproductie afhankelijk van de stieren die op de ki-stations staan. Door de beperkte middelen, zoals land en kapitaal, houden melkveehouders niet zelf stieren aan, laat staan dat ze ermee fokken.

Welke stieren er op het ki-station staan, ligt buiten de invloed van de melkvee-houders. Het station fokt zelf stieren of koopt deze aan in het buitenland. Sinds 1995 voerde het station vier keer met een aantal stieren een nakomelingentest uit, waaruit in totaal vier goedgeteste stieren zijn gekomen. Een nakomelingentest houdt in dat de fokwaarden worden berekend op basis van een kleine twintig nakomelingen, die op het ki-centrum worden opgefokt. 'Wij werken volgens dit systeem omdat de verschillen tussen de melkvee-houders en regio's dusdanig groot zijn, dat het niet reëel is om op basis van gegevens van hun koeien fokwaarden te bepalen', verklaart de BBIB Singosari-directrice Maartha Herliantien de werkwijze.

Hier staat tegenover dat de kosten voor de melkvee-houders beperkt blijven doordat het ki-station een overheidsinstelling is. Tegelijkertijd is het voor een melkveehouder onmogelijk om rietjes vanuit het buitenland aan te kopen. Deze zijn te duur en worden niet gesubsidieerd.

Olifantengras en mais

Een melkveehouder in Oost-Java kan goed leven van twee melkkoeien die zo'n tien liter per dag produceren. De

Melkveehouder snijdt twee maal per dag olifantengras

gemiddelde bedrijfsgrootte is krap een halve hectare. Op een halve hectare kan een melkveehouder voor zo'n drie melkkoeien voldoende ruwvoer telen. Ruwvoer bestaat voornamelijk uit olifantengras en maïs. Daarnaast zijn bladeren van diverse bomen smakelijk en voedzaam. Krachtvoer koopt hij bij de melkcoöperatie aan.

Naast de vraag of het systeem van fokwaarden berekenen het meest optimale

is, is het voor de melkveehouder überhaupt lastig om te beslissen welke stier hij wil gebruiken. Hij is namelijk over het algemeen niet op de hoogte van de vererving van de fokstieren of fokkerijstrategieën. Het merendeel van de melkveehouders vertrouwt op de inseminator van de melkcoöperatie.

'Wij leven in een gelaagde cultuur, waardoor het voor ons niet mogelijk is om boeren rechtstreeks voor te lichten',

vertelt Herliantien. 'Wij moeten werken via instanties als een coöperatie die vervolgens de boer weer bereikt.' De directrice is zich erg bewust van de grote mogelijkheden die in Indonesië liggen om de melkproductie per koe en bedrijf toe te laten nemen. Veevoer en fokkerij zijn de belangrijkste factoren om dit te bereiken.

'Een fh-kalf weegt op het centrum zo'n 35 kilogram bij de geboorte en

Veeervoer van en naar de markt

Melkkoeien staan jaarrond op stal

Kalverhuisvesting van bamboe

groeit snel,' vertelt Herliantien. 'De ideale leeftijd voor een vaars om af te kalven is 25 maanden en de ideale tussenkalftijd is ongeveer 13 maanden. De

gemiddelde melkproductie ligt op Java rond de 10 tot 13 liter per dag, maar bij goed management kan dat oplopen tot meer dan 20 liter.'

In de praktijk liggen de cijfers lager. Uit gegevens van de grootste melkcoöperatie in Oost-Java blijkt dat de koeien gemiddeld tussen de 1500 en 2000 liter per jaar produceren, ofwel zo'n vijf tot zesevenhalve liter per dag. Op grotere bedrijven ligt de productie wat hoger, rond de 2500 kg.

Zo heeft Siam, een melkveehouderster in Tawang-sari in Oost-Java, zeven melkkoeien, die 55 liter per dag produceren, terwijl de twee koeien van haar collega 35 liter per dag geven. Melkveehouders krijgen hun melk uitbetaald naar liters en vetpercentage.

Melkverzamelpunt in Tawangsari

Melkprijs in Indonesië

Indonesië telde in 2008 408.000 stuks melkvee, waarvan het merendeel op Java staat. Java is vijf keer zo groot als Nederland met een bevolkingsdichtheid van ongeveer 1000 inwoners per vierkante kilometer. Een gemiddeld agrarisch huishouden bezit niet veel meer dan een halve hectare grond. Ten opzichte van andere boeren doen melkveehouders in dorpen bezitten zo'n twee tot drie koeien en soms kleinvee, terwijl een grote melkveehouder zo'n tien tot vijftien koeien bezit.

De melkprijzen schommelen net als in de rest van de wereld, maar verzekeren

de boer van een regelmatig inkomen. Een regelmatig inkomen, in plaats van twee tot vier keer per jaar betaald te krijgen zoals akkerbouwers, vinden veel Indonesiërs belangrijk.

In de eerste helft van dit jaar betaalde de grootste melkcoöperatie op Oost-Java, Koperasi Sinau Andandani Ekonomi Pujon (Kop SAE), 3250 roepia per liter, omgerekend zo'n 25 eurocent. Ook de Indonesische melkmarkt is gevoelig voor ontwikkelingen op de wereldmarkt. Als er veel poeder op de markt verschijnt dat voor de melkfabrieken goedkoper is dan de inkoop van verse melk, zakt de prijs.

Gesekst sperma

BBIB Singosari is een grote speler op de Zuidoost-Aziatische markt. In 2004 produceerde het station ruim 600.000 doses van fh-Indonesië-stieren. In 2008 was dit gestegen tot ruim 2,2 miljoen. In 2009 wil BBIB Singosari groeien tot 2,7 miljoen doses.

Onder andere doordat BBIB Singosari sinds 2004 sperma sekst en het aantal doses enorm is gestegen, is Indonesië van een sperma-importerend een sperma-exporterend land geworden. In vergelijking met omringende landen produceert BBIB Singosari gesekst sperma goedkoop, hoewel de resultaten minder zijn dan bijvoorbeeld in Japan. Uit het vrouwelijke sperma is 81 procent van de geboren kalfjes ook daadwerkelijk vrouwelijk. Bij het mannelijke sperma is dat 68 procent.

Indonesiërs gebruiken gezien de kosten nauwelijks gesekst sperma; een rietje kost al gauw een paar euro. De inkomsten uit export van gesekst sperma naar Zuidoost-Aziatische landen gebruikt het station om het ki-station en daarmee ook de melkveehouder verder te ontwikkelen. |